

Inspectie Overheidsinformatie en
Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Inspectie Noordelijk Archeologisch Depot

Rapport Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed

In stand houden depot

*Zorg voor een goede
aanlevering*

*Zorg voor een verantwoorde
opslag*

*Houd vondsten, monsters
en documentatie voor
iedereen toegankelijk*

2025

Missie Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed

Een overheid die verantwoording kan afleggen. Erfgoed beschikbaar voor iedereen. Nu en in de toekomst. Dat is onze missie.

Wij zien toe op de toegankelijkheid van overheidsinformatie en op de zorgvuldige omgang met erfgoed. Wij kijken hoe de regels in de praktijk werken.

Inhoud

Samenvatting	5
Inleiding	6
Aanleiding inspectie	6
Aanpak inspectie	6
Schets archeologisch depot	7
Leeswijzer	7
1 In stand houden van een depot	8
1.1 Bevindingen	8
1.2 Conclusies	9
1.3 Aanbevelingen	9
2 Goede aanlevering	10
2.1 Bevindingen	10
2.2 Conclusies	11
2.3 Aanbevelingen	11
3 Verantwoorde opslag	12
3.1 Bevindingen	12
3.2 Conclusies	13
3.3 Aanbevelingen	14
4 Toegankelijkheid	15
4.1 Bevindingen	15
4.2 Conclusies	16
4.3 Aanbevelingen	16
Bronnen	17
Verklarende woordenlijst	18

Foto: Verschillende (kogel)potten in de stellingen van het Noordelijk Archeologisch Depot.

Samenvatting

De provincies Drenthe, Fryslân en Groningen houden een depot in stand waarin archeologische vondsten, monsters en de daarbij behorende opgravingsdocumentatie, aangetroffen bij opgravingen binnen de drie provincies, worden opgeslagen op een wijze die uit een oogpunt van behoud en toegankelijkheid verantwoord is. Dit concludeert de Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed (hierna: Inspectie) na inspectie van het Noordelijk Archeologisch Depot (NAD) in Nuis op 28 oktober 2025.

Naar aanleiding van de vorige inspectie hebben de drie provincies de schimmelproblematiek in één van de loodsen van het NAD aangepakt. Helaas is er momenteel sprake van een schimmelprobleem in een andere loods. Bij de aanstaande verbouwing van het NAD heeft het oplossen van het schimmelprobleem de hoogste prioriteit. Het NAD is goed toegerust op het uitvoeren van de wettelijke taak. Er is veel oog voor het behoud van de in het depot opgeslagen vondsten en de toegankelijkheid van zowel de opgeslagen vondsten als de bijbehorende documentatie. Het viel de Inspectie op dat er veel aandacht is voor de digitale ontsluiting van de collectie. Wel heeft de Inspectie tijdens de inspectie van het NAD een aantal bevindingen gedaan. Het gaat onder meer om het volgende:

- Achterstanden in registratie waardoor een aantal oude archeologische onderzoeken niet of niet voldoende is ontsloten.
- Ondanks dat de opslag van vondsten, monsters en documentatie zodanig is dat de conditie grotendeels stabiel blijft en de toegankelijkheid is gewaarborgd, zijn er qua proces, controle en vastlegging een aantal verbeteringen te maken.
- De veiligheidsrisico's voor de collectie zijn niet in beeld gebracht.

De Inspectie doet de volgende aanbevelingen:

- Zorg voor een plan voor het wegwerken van de registratieachterstand met een concrete doelstelling, bijpassende termijnen en periodieke evaluatiemomenten, zodat inzichtelijk is wanneer de achterstand is weggewerkt en daarop gestuurd kan worden.
- Neem bij het aanpakken van het schimmelprobleem alle in het depot aanwezige collecties mee, mits deze na de verbouwing weer in het depot terugkomen.
- Zorg voor een procedure om periodiek de condities in de verschillende depotruimten te monitoren. Houdt controles, afwijkingen en hoe daarop gehandeld is bij in een logboek.
- Breng de risico's voor de collectie rondom conservering en veiligheid in beeld en gebruik deze risicoanalyse bij het op te stellen calamiteitenplan.
- Zorg voor een procedure en voldoende capaciteit om alle kwetsbare materialen regelmatig te controleren op achteruitgang in kwaliteit en voldoende middelen en capaciteit om te kunnen handelen bij een achteruitgang in kwaliteit. De nulmeting bij het ompakken van vondsten voor de verhuizing is daarbij een goed uitgangspunt.
- Zorg voor een procedure voor het tussentijds controleren van de conditie van de bruiklenen.

Inleiding

Aanleiding inspectie

Alle vondsten die afkomstig zijn van een archeologisch onderzoek worden bewaard in een depot, samen met de bijbehorende documentatie. Hierdoor blijft het archeologisch erfgoed een bron voor onderzoek door wetenschappers, amateurarcheologen en andere geïnteresseerden. Het is daarom niet alleen belangrijk dat deze vondsten en documentatie langdurig behouden blijven, maar ook dat ze toegankelijk zijn en blijven.

De verantwoordelijkheid voor het in stand houden van archeologische depots is primair bij de provincies belegd.¹ Gemeenten kunnen aan de provincie toestemming vragen om vondsten die binnen hun grenzen zijn gedaan te bewaren in een eigen depot.² Conform de Erfgoedwet moeten de vondsten, en de daarbij behorende opgravingsdocumentatie en rapporten³, in deze depots worden opgeslagen op een wijze die uit een oogpunt van behoud en toegankelijkheid verantwoord is.

De Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed (hierna: de Inspectie) heeft de wettelijke toezichttaak ten aanzien van het in stand houden door deponhouders van deze archeologische depots waarin vondsten, monsters en documentatie worden opgeslagen op een wijze die vanuit het oogpunt van behoud en toegankelijkheid verantwoord is.

Het toezicht op de archeologische depots bestaat uit een tweejaarlijkse monitor en een periodieke inspectie van de depotlocatie. De laatste fysieke inspecties waren in de periode 2016-2018. Het duurzaam beheer van vondsten, de (digitale) toegankelijkheid van documentatie en de juiste bewaarcondities van bepaalde materiaalcategorieën zijn als risico gesignaleerd.⁴ Daarom gaat de Inspectie in 2025 en 2026 alle archeologische depots, zowel de provinciale depots als de gemeentelijke depots, inspecteren om na te gaan in hoeverre zij voldoen aan de wet- en regelgeving.⁵

Aan de hand van de verrichte inspecties wordt in het derde kwartaal van 2026 een themarapport opgesteld waarin een algemeen beeld geschetst wordt over het behoud en de toegankelijkheid van vondsten, monsters en documentatie door de archeologische depots.

Aanpak inspectie

De Inspectie heeft de open norm uit de Erfgoedwet uitgewerkt in een toetsingskader met criteria waaraan ten minste moet zijn voldaan en indicatoren om dit aan te

¹ Artikel 5.8 lid 1 Erfgoedwet

² Artikel 5.8 lid 2 Erfgoedwet

³ Artikel 5.9 lid 1 Erfgoedwet

⁴ Op basis van de gesignaleerde risico's uit de risicoanalyse en relevante belangen en ontwikkelingen is de Inspectie voor het Werkprogramma 2025-2026 tot een prioritering gekomen.

⁵ Bij de uitwerking van het projectplan is besloten ook de gemeentelijke depots te inspecteren, omdat zij in gelijke mate zorg dragen voor het behoud en de toegankelijkheid van vondsten en documentatie. De gemeentelijke depots zijn in de inspectieronde 2016-2018 voor het laatst geïnspecteerd.

tonen.⁶ Bij het uitwerken van de criteria en indicatoren heeft de Inspectie aansluiting gezocht bij de in het archeologische veld bekende en gedragen Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), specifiek in KNA protocol 4010 Depotbeheer.⁷ Deze norm is door het archeologische veld opgesteld en door de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap aangewezen.⁸ Per 1 april 2024 is versie 4.2 de vigerende versie.

Voor de beoordeling van het in stand houden van een archeologisch depot heeft de Inspectie op basis van de volgende bronnen en activiteiten informatie verzameld en geanalyseerd:

- Aanbevelingen en opvolging van de vorige inspectie;
- Beantwoording van de vragenlijst van de monitor Archeologische depots 2023-2024 van de Inspectie;
- Inzage in documenten over het in stand houden van het archeologisch depot, zoals beleidsdocumenten, mandaatbesluiten, jaarverslagen en richtlijnen;
- Gesprek op 16 oktober 2025 met twee depotbeheerders en vier provinciaal archeologen/beleidsmedewerkers archeologie van de provincies Drenthe, Fryslân en Groningen.
- Een bezoek aan het archeologisch depot in Nuis.

De inspectie werd uitgevoerd door twee inspecteurs.

Schets archeologisch depot

Het Noordelijk Archeologisch Depot (NAD), het gezamenlijke depot van de provincies Drenthe, Fryslân en Groningen, is sinds 1997 gevestigd in drie MIBO-loodsen in het dorpje Nuis (gemeente Westerkwartier, Groningen). De loodsen werden ten tijde van de Koude Oorlog gebouwd voor de opslag van materialen die nodig waren om een noodhospitaal in te richten. Na afloop van de Koude Oorlog waren de loodsen niet meer nodig en in 1992 sloot de MIBO. In 1997 werden de loodsen als archeologisch depot heropend door staatssecretaris Nuis. Het NAD conserveert een paar miljoen vondsten, verdeeld over ruim 200.000 records. Deze collectie is online te raadplegen via een digitale database.

De gemeente Groningen beschikt over een eigen archeologisch depot.

Leeswijzer

Dit inspectierapport volgt het toetsingskader door de norm over vier afzonderlijke hoofdstukken te verdelen: (1) het in stand houden van een archeologisch depot, (2) de zorg voor een goede aanlevering, (3) de zorg voor een verantwoorde opslag en (4) het voor een ieder toegankelijk houden van vondsten, monsters en documentatie. Ieder hoofdstuk begint met de norm, gevolgd door de bevindingen, conclusies en aanbevelingen.

In het deponeringsproces komen een aantal begrippen voor die in een verklarende woordenlijst aan het eind van dit rapport worden uitgelegd.

⁶ Toetsingskader archeologische depots

⁷ KNA protocol 4010 Depotbeheer

⁸ Artikel 2.b, sub 6, Regeling Erfgoedwet archeologie

1 In stand houden van een depot

Voor het in stand houden van een archeologisch depot moet aan een aantal basisvoorwaarden worden voldaan zodat archeologische vondsten, monsters en documentatie worden opgeslagen op een wijze die uit oogpunt van behoud en toegankelijkheid verantwoord is. Een goed functionerend depot vraagt om ruimte, deskundigheid en voldoende personeel en middelen.

1.1 Bevindingen

Beleid

De Inspectie constateert dat de provincies Drenthe, Fryslân en Groningen beschikken over actueel beleid voor het in stand houden van een archeologisch depot. In de Cultuurnota 2025-2028 *Cultuur maakt Drenthe, Drenthe maakt cultuur*, het Omgevingsprogramma 2025-2028 *Erf-Goed* (Fryslân) en het Uitvoeringsprogramma 2025-2028 *Cultuur is de basis!* (Groningen) is het in stand houden van een provinciaal depot vastgelegd. Alle drie de provincies hechten veel waarde aan het ontsluiten van archeologisch erfgoed voor een breed publiek en hebben dat in beleid vastgelegd.

Locatie

Het NAD is gevestigd in drie MIBO-loodsen in Nuis. De afkorting MIBO staat voor Materieelvoorziening in Bijzondere Omstandigheden. De loodsen zijn eigendom van de provincie Groningen blijkt uit een afschrift van het Kadaster.

De drie loodsen voldoen volgens de drie provincies niet meer aan de huidige eisen voor het op een verantwoorde wijze opslaan van archeologisch materiaal, kwam uit het gesprek naar voren. Bovendien is er schimmelproblematiek ontstaan door het huidige klimaat in één van de loodsen. De provincies Drenthe, Fryslân en Groningen willen daarom gezamenlijk investeren in de verbouwing van het NAD. Dit is, naast andere zaken, vastgelegd in de *Bestuursvereenkomst 2025-2044 tussen Gedeputeerde Staten van Drenthe, Fryslan en Groningen aangaande het Noordelijk Archeologisch depot in Nuis* die 11 juli 2025 door de drie provincies is getekend. Bij de verbouwing willen de provincies inzetten op verduurzaming, goede klimaatbeheersing en het behoud van bestaande bouwkundige elementen.

Organisatie

De constructie waarbij drie provincies één archeologisch depot onderhouden is uniek in Nederland. In het *Basiswerkplan Noordelijk Archeologisch Depot 2024* staat beschreven dat voor het afstemmen van alle (beleids)voorstellen en beslissingen met de drie provincies, een ambtelijke werkgroep in het leven is geroepen. Hierin hebben de drie depotbeheerders en van elke provincie een archeoloog zitting. De

| | | | | | | |

ambtelijke werkgroep geeft advies aan de stuurgroep, bestaande uit de drie verantwoordelijke gedeputeerden.

In het NAD zijn structureel 3 depotbeheerders werkzaam (2,7 fte). Ten tijde van de inspectie was er tijdelijk een assistent-depotbeheerder (0,8 fte) werkzaam voor het NAD. Daarnaast zijn er circa 25 vrijwilligers en jaarlijks gemiddeld 4 stagiaires. Ook de provinciaal archeologen/beleidsadviseurs archeologie hebben uren beschikbaar voor het depot (Drenthe 0,3 fte, Groningen 0,3 fte en Fryslân 0,4 fte). Volgens de gesprekspartners is het aantal fte voldoende voor het uitvoeren van de wettelijke depottaken.

Financiën

Er is één begroting voor het NAD waar elke provincie 1/3 aan bijdraagt. De provincie Groningen beheert het budget en betaald gemaakte kosten voor het NAD. Het begrootte budget bij de drie provincies voor het NAD is volgens de provinciaal archeologen/beleidsadviseurs archeologie voldoende om aan de wettelijke taken te voldoen. Soms is er budget beschikbaar voor het uitvoeren van bovenwettelijke taken. Personeelskosten zijn in de begroting opgenomen; alle 3 de depotbeheerders zijn in dienst van de provincie Groningen.

1.2 Conclusies

De provincies Drenthe, Fryslân en Groningen beschikken over beleid voor het in stand houden van een archeologisch depot. Er is voldoende deskundig personeel voor het uitvoeren van de wettelijke taken. In de financiering wordt voorzien.

1.3 Aanbevelingen

Op grond van de conclusies ziet de Inspectie geen tekortkomingen en doet geen aanbevelingen op dit onderdeel.

2 Goede aanlevering

Een goede aanlevering aan en plaatsing in het archeologisch depot waarborgt duurzaam behoud en toekomstige toegankelijkheid van vondsten, monsters en documentatie.

2.1 Bevindingen

Eisen aan aanlevering

De eisen uit KNA protocol 4010 voor het aanleveren van vondsten, monsters en documentatie zijn leidend bij het NAD. De provincies Drenthe, Fryslân en Groningen stellen aanvullende aanlevereisen aan deponering. Deze hebben betrekking op reactietermijnen, het maximale gewicht van de verpakkingseenheden en het verpakkingsmateriaal.⁹

Aanleverprocedure

Door de depotbeheerders is een toelichting gegeven op de aanleverprocedure. Het deponeren van archeologische vondsten, monsters en documentatie aan het NAD begint met de Pakbon. De digitale documentatie, inclusief de Pakbon, moet worden ingediend via ArcheoDepot. Na ontvangst van de documentatie wordt door een depotbeheerder gecontroleerd of alles aanwezig is. Na goedkeuring van de Pakbon kan een afspraak voor de overdracht van analoge documentatie, vondsten en monsters gemaakt worden.

Bij overdracht worden alle kwetsbare vondsten gecontroleerd. Bij minder kwetsbaar vondstmateriaal vindt een steekproefsgewijze controle plaats. Tijdens het gesprek gaven de depotbeheerders aan geen gedeeltelijke aanleveringen te accepteren.

Digitale projectdocumentatie

De digitale projectdocumentatie wordt via ArcheoDepot aangeleverd bij het e-depot Data Archiving and Networked Services (DANS). Dit e-depot is door de provincies Drenthe, Fryslân en Groningen als enige e-depot hiervoor aangewezen.

Conservering

De conservering van kwetsbare vondsten wordt bij de aanlevering gecontroleerd. Het minder kwetsbare vondstmateriaal wordt steekproefsgewijs gecontroleerd. Later worden alle geconserveerde vondsten bekeken waarbij gebruik wordt gemaakt van de bijbehorende selectie- en conserveringsrapporten. Niet of slecht geconserveerde vondsten worden niet geaccepteerd.

Niet-accepteren aanlevering

In de monitor *Archeologische depots 2023-2024* is door het NAD aangegeven dat in een kwart van de gevallen een aanlevering niet de eerste keer wordt geaccepteerd. Als reden werd gegeven dat de documentatie niet compleet was of de vondsten niet geconserveerd.

⁹ Deze aanvullende aanlevereisen zijn te raadplegen op de website van het NAD.

Tijdens het gesprek werden door de depotbeheerders een aantal voorbeelden genoemd. Gemene deler uit de voorbeelden was het uitblijven van een reactie van de certificaathouders. Bijvoorbeeld het aanleveren van documentatie maar niet van vondsten of het niet komen ophalen van slecht geconserveerde vondsten waardoor een aanlevering wel in het NAD staat maar nog niet gedeponerd is.

Deselectie

Volgens de provinciaal archeologen komt deselectie veel voor in het veld, zonder dat hier vooraf overleg over is. Certificaathouders zouden eerder contact moeten opnemen met de provinciaal archeologen als er meer wordt gevonden dan in het Programma van Eisen is aangegeven.

Voor aanlevering kijken de provinciaal archeologen naar het selectie- en evaluatierapport. Op basis hiervan nemen ze een besluit over deselectie. De vastlegging hiervan vindt plaats via de mailsystemen van de respectievelijke provincies.

Achterstanden in registratie

De achterstanden in registratie zijn recentelijk aanzienlijk verkleind volgens de depotbeheerders. Het NAD maakt een onderscheid tussen AMZ en niet-AMZ werkvoorraad, dus voor en na de inwerkingtreding van de *Wet op de archeologische monumentenzorg* (AMZ, 2016).

De AMZ werkvoorraad blijft beheersbaar. De niet-AMZ-werkvoorraad is aanzienlijk groter. In het jaarverslag 2024 van het NAD staat dat om 624 dozen gaat. De depotbeheerders gaven in het gesprek aan dat deze oudere projecten geen urgentie hebben maar dat er wel doorlopend aan gewerkt wordt. Er is geen plan voor de niet-AMZ werkvoorraad maar als er veel vraag is naar een bepaald project, bijvoorbeeld door onderzoekers, dan wordt een project met prioriteit verwerkt. Sommige projecten worden opgepakt als stageopdracht.

2.2 Conclusies

De provincies Drenthe, Fryslân en Groningen maken voor de aanlevering aan het NAD gebruik van ArcheoDepot en voor de standplaatsregistratie van TMS. Hiermee is bij deponering een goede aanlevering en plaatsing van vondsten, monsters en documentatie geborgd.

De registratieachterstand van het NAD bestaat uit nog uit te werken oude onderzoeken (niet-AMZ werkvoorraad). Door deze achterstand in registratie is een aantal archeologische onderzoeken niet of niet voldoende ontsloten. De vondsten en monsters van deze onderzoeken zijn mogelijk niet uitgewerkt en/of geconserveerd. Doordat er geen plan is opgesteld voor het volledig wegwerken van deze achterstand ziet de Inspectie een risico voor het duurzaam behoud en de toegankelijkheid van deze archeologische onderzoeken.

2.3 Aanbevelingen

Op grond van de conclusies doet de Inspectie de volgende aanbeveling:

- Zorg voor een plan voor het wegwerken van de registratieachterstand met een concrete doelstelling, bijpassende termijnen en periodieke evaluatiemomenten, zodat inzichtelijk is wanneer de achterstand is weggewerkt en daarop gestuurd kan worden.

3 Verantwoorde opslag

Een verantwoorde opslag zorgt ervoor dat de conditie van vondsten, monsters en documentatie zo stabiel mogelijk blijft en eventuele calamiteiten voorkomen dan wel geminimaliseerd kunnen worden.

3.1 Bevindingen

Opslagcapaciteit

In de monitor *Archeologische depots 2023-2024* is aangegeven dat de verschillende depotruimten de komende twee jaar niet vol raken. Tijdens de inspectie is vastgesteld dat in de algemene depotruimten met minimale klimaatcondities nog ruimte beschikbaar is. De beschikbare ruimte in het metaaldepot en het organisch depot lijkt beperkter.

Ruimtegebrek is dan ook niet de aanleiding voor de verbouwing van het NAD. Wel het voldoen aan wet- en regelgeving voor het in stand houden van een archeologisch depot en voor verduurzaming gebouwen. Door de verbouwing ontstaat de mogelijkheid om door een andere indeling efficiënter van de beschikbare ruimte gebruik te maken.

Opslagruimten

De drie loodsen waarin het NAD is gevestigd zijn sterk verouderd en van oorsprong niet gebouwd voor de opslag van archeologische vondsten, monsters en documentatie. In loods 1 zijn de klimaatkamers voor metaal en organisch materiaal te klein aan het worden en moeten daarom worden vervangen. De installaties in loods 2 moeten worden geoptimaliseerd en loods 3 heeft veel achterstallig onderhoud, zowel bouwkundig als installatietechnisch. De prioriteit bij de verbouwing ligt bij het oplossen van de huidige schimmelproblematiek in loods 3.

Een deel van loods 3 wordt verhuurd aan een derde partij voor de opslag van archeologisch materiaal. De vondsten van deze derde partij zijn niet conform de KNA verpakt en staan deels in verhuisdozen.

Twee van de loodsen dienen als algemene depotruimten met minimale klimaatcondities. Hierbinnen zijn er drie klimaatruimten: voor metaal, voor organisch materiaal en voor documentatie. Klimaatcontroles worden gedaan via het automatisch monitoringsysteem, beheerd door een onderhoudsbedrijf. De klimaatloggers in deze ruimten worden iedere twee weken uitgelezen, maar de waarden worden niet opgeslagen.

De door het NAD bij het onderhoudsbedrijf voor deze inspectie opgevraagde logboeken konden niet geleverd worden. Voorheen was dit wel mogelijk maar bij de overstap zo'n twee jaar geleden naar een ander onderhoudsbedrijf is de functie van het opvragen van loggegevens van de klimaatcondities niet overgenomen. De depotbeheerders houden de klimaatcondities ook ter plekke in de gaten. Als er

afwijkingen zijn in de klimaatcondities nemen de depotbeheerders contact op met het onderhoudsbedrijf.

Er is geen vaste procedure voor het bijhouden van de controles van de klimaatcondities en genomen maatregelen worden niet vastgelegd.

Calamiteitenplan

Het NAD heeft geen calamiteitenplan voor de collectie. De depotbeheerders gaven in het gesprek aan wel na te denken over risico's voor de collectie en ook preventief maatregelen te nemen maar dit is niet vastgelegd in een calamiteitenplan.

De depotruimten zijn beveiligd tegen brand en inbraak.

Controle op achteruitgang vondsten

In het gesprek kwam naar voren dat er geen procedure is voor de controle op achteruitgang van kwetsbare vondsten. De depotbeheerders gaven aan dat de capaciteit voor het uitvoeren van periodieke controles van kwetsbare vondsten ontbreekt. De controle gebeurt nu ad-hoc door de depotbeheerders. Hiervan wordt geen logboek bijgehouden. Voorheen werden de controles uitgevoerd door een bedrijf gespecialiseerd in erfgoed- en collectiebeheer.

Bij de verbouwing van het NAD wordt het materiaal uit de klimaatkamers omgepakt. Bij deze actie zal een nulmeting van de vondsten worden gedaan.

Opslag digitale informatie

Alle projecten worden via de Pakbon in ArcheoDepot aangeleverd, waardoor alle digitale informatie in DANS wordt opgeslagen. De informatie uit de Pakbon wordt niet automatisch uitgelezen in TMS, het depotbeheersysteem van het NAD. Dit wordt handmatig gedaan, wat volgens de depotbeheerders erg tijdrovend is.

Het NAD draait op de server van de provincie Groningen. Er worden dagelijks back-ups gemaakt. De TMS-data gaan via de provinciale server naar de server van het bedrijf achter TMS. Daarvan wordt maandelijks een back-up gemaakt.

De informatie van de in het NAD aanwezige fysieke datadragers is op de server gezet. Het NAD krijgt geen nieuwe fysieke datadragers meer binnen van certificaathouders.

3.2 Conclusies

De opslag van vondsten, monsters en documentatie in het NAD is zodanig dat de conditie voor het grootste deel stabiel blijft. Het depot heeft echter te kampen met een hardnekkig schimmelprobleem in één van de loodsen. Er worden stappen genomen om dit probleem aan te pakken onder andere door aanwezige schimmel in het gebouw, het verpakkingsmateriaal en de vondsten actief te verwijderen. De Inspectie ziet een risico bij de in het NAD aanwezige verpakkingseenheden met vondsten van derden.

De klimaatcondities in de verschillende depotruimten worden regelmatig gecontroleerd maar een vaste procedure ontbreekt. De automatisch uitgelezen waarden worden niet opgeslagen. De controles, gesignaleerde afwijkingen en hoe vervolgens is gehandeld wordt niet vastgelegd in een logboek.

De veiligheidsrisico's voor de collectie zijn niet in beeld gebracht. Periodieke controles op de achteruitgang van kwetsbare vondsten worden ad hoc uitgevoerd omdat de capaciteit daarvoor ontbreekt. Stelselmatige controle van kwetsbare materialen is nodig om vast te kunnen stellen of de fysieke conditie van een object stabiel blijft. De Inspectie ziet een risico dat er onvoldoende beeld is van de staat van de collectie en eventuele bedreigingen. Zodat er niet tijdig of juist gehandeld wordt bij achteruitgang in kwaliteit van de collectie of een calamiteit.

3.3 Aanbevelingen

Op grond van de conclusies doet de Inspectie de volgende aanbevelingen:

- Neem bij het aanpakken van het schimmelprobleem alle in het depot aanwezige collecties mee, mits deze na de verbouwing weer in het depot terugkomen.
- Zorg voor een procedure om periodiek de condities in de verschillende depotruimten te monitoren. Houdt controles, afwijkingen en hoe daarop gehandeld is bij in een logboek.
- Breng de risico's voor de collectie rondom conservering en veiligheid in beeld en gebruik deze risicoanalyse bij het op te stellen calamiteitenplan.
- Zorg voor een procedure en voldoende capaciteit om alle kwetsbare materialen regelmatig te controleren op achteruitgang in kwaliteit en voldoende middelen en capaciteit om te kunnen handelen bij een achteruitgang in kwaliteit. De nulmeting bij het ompakken van vondsten voor de verhuizing is daarbij een goed uitgangspunt.

4 Toegankelijkheid

Vondsten, monsters en documentatie zijn duurzaam toegankelijk voor wetenschappelijk onderzoek, nu en in de toekomst, en voor andere geïnteresseerden (amateurarcheologen, publiek, bruikleen).

4.1 Bevindingen

Standplaatsregistratie

Het NAD maakt voor de standplaatsregistratie gebruik van TMS.

Van de drie projecten, willekeurig door de Inspectie geselecteerd uit ArcheoDepot, voor een controle op standplaatsregistratie, waren van twee projecten zowel de documentatie als de vondsten vindbaar in het depot. De containers waren voorzien van de juiste informatie. Het derde project had geen vondsten.

Digitale toegankelijkheid

Het NAD heeft een database die bestaat uit ruim 328.000 records. De vondsten zijn geselecteerd op voorwerp, periode, vindplaats, beschrijving, verwerving en inventarisnummer. Deze database is door iedereen te raadplegen via de website van het NAD. De database legt geen relatie tussen de vondst en de documentatie. In ArcheoDepot kan worden geraadpleegd welke projecten en vondsten er in het NAD gedeponeerd zijn. De documentatie staat in DANS.

Bruiklenen

Het is mogelijk archeologische vondsten uit de collectie van het NAD in bruikleen te nemen. De bruikleenvoorwaarden zijn beschikbaar via de website. Daar staat onder andere in dat bruiklenen tussentijds geïnspecteerd kunnen worden.

De depotbeheerders gaven in het gesprek aan bezig te zijn met het structureel aanpakken van de controle op bruiklenen. In 2024 zijn twee bruiklenen op locatie geïnspecteerd.

Overige publieksactiviteiten

Uit het jaarverslag 2024 blijkt dat het NAD zowel binnen de kerntaak *Ontsluiting* als de kerntaak *Publieksfunctie* publieksactiviteiten uitvoert. Zo ontving het NAD in 2024 ongeveer 900 informatieverzoeken per mail en bij benadering 200 informatieverzoeken per telefoon. Sommige informatieverzoeken leiden tot verder materiaal onderzoek in het depot in Nuis.

In 2024 ontving het NAD 2.856 bezoekers. Dit hoge aantal heeft te maken met het grote aantal schoolbezoeken en de Dag van de Noord-Nederlandse Archeologie die in 2024 in het NAD heeft plaatsgevonden.

Het NAD beschikt over een referentiecollectie.

4.2 Conclusies

De provincies Drenthe, Fryslân en Groningen houden vondsten, monsters en documentatie duurzaam toegankelijk voor wetenschappelijk onderzoek. Vanwege de gebruiksonvriendelijkheid van ArcheoDepot en DANS zijn vondsten, monsters en documentatie minder toegankelijk voor andere geïnteresseerden. Een heel groot deel van de collectie van het NAD, met bijbehorende informatie, is echter toegankelijk via de website van het depot.

Om de collectie uit het NAD verder toegankelijk te maken kunnen bruiklenen worden verstrekt. De conditie van deze objecten worden tussentijds niet structureel gecontroleerd op achteruitgang.

In het NAD is een publieksruimte aanwezig waar lezingen kunnen worden gegeven en waar de vergelijkingscollectie staat opgesteld. Daarnaast fungeert het NAD als archeologisch kenniscentrum en vondstmeldingsloket voor vondsten die buiten het archeologisch proces gedaan worden.

4.3 Aanbevelingen

Op grond van de conclusies doet de Inspectie de volgende aanbeveling:

- Zorg voor een procedure voor het tussentijds controleren van de conditie van de bruiklenen.

Bronnen

Gesprekspartners

Functie
Provinciaal archeoloog Drenthe
Provinciaal archeoloog Fryslân (2 personen)
Provinciaal archeoloog Groningen
Depotbeheerder (2 personen)

Geraadpleegde documenten

Document
Cultuur maakt Drenthe/Drenthe maakt cultuur, Cultuurnota Drenthe 2025-2028
Omgevingsprogramma Erf-Goed 2025-2028 (provincie Fryslân)
Cultuur is de basis! Uitvoeringsprogramma cultuur 2025-2028, provincie Groningen
Kadaster akte van levering perceel Marum sectie B, nrs 3579, 3517 en 3578
Jaarverslag NAD (2024)
Begroting NAD 2026 (concept versie 4 september 2025)
Personeelslijst NAD 2025
Overzicht naleveringen conform SIKB-notitie 2 (zonder datum)
Bestuursovereenkomst NAD Nuis 2025-2044 (getekend 11 juli 2025)
Masterplan Toekomstbestendig vastgoed NAD Nuis (maart 2025)
Bruikleenvoorwaarden NAD Nuis (geraadpleegd via www.nadnuis.nl)
Monitor Archeologische Depots 2023-2024 (Noordelijk Archeologisch Depot)
Inspectierapport Noordelijk Archeologisch Depot (28-10-2015)

Verklarende woordenlijst

ArcheoDepot – ArcheoDepot is een gemeenschappelijke data service voor archeologische depots in Nederland. Het fungeert als een centraal aanleveringsloket voor overheden en archeologische bedrijven (-> certificaathouders) om vondsten, monsters en documentatie van archeologische opgravingen digitaal te bewaren, te beheren en toegankelijk te maken. Dit gebeurt met een Pakbon.

Axiell – Axiell is een softwarepakket voor collectiebeheer in musea en wordt soms ook in (archeologische) depots gebruikt.

Certificaathouder – Uitvoerders van archeologische opgravingen die beschikken over een certificaat

DANS – Data Archiving and Networked Services is het gezamenlijk instituut van KNAW en NWO voor het opslaan en bewaren van digitale datasets voor toekomstig gebruik. Zij is hiervoor gecertificeerd als repository (e-depot). DANS onderhoudt hiertoe digitale standaardformaten op basis van internationale standaarden en afspraken over o.a. onderhoud en wijzigingen van bestandsformaten. Dit volgt de meest actuele software en stand der (digitale) techniek.

E-depot – Een, minimaal conform de Data Seal of Approval (DSA), gecertificeerd depot voor duurzame opslag van digitale gegevens.

KNA – De Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie bestaat uit een aantal protocollen die ieder een deel van het archeologisch werkproces beschrijven. De KNA-protocollen bevatten de minimale inhoudelijke en ambachtelijke eisen die worden gesteld aan archeologische werkzaamheden.

Pakbon – Een gestandaardiseerde beschrijving (inhoudsopgave) van de projectdocumentatie en van de te deponeren vondsten en monsters van een archeologisch onderzoek. Bij digitale aanlevering bestaat de pakbon uit een xml-bestand conform SIKB protocol 0102.

TMS – The Museum System is een softwarepakket voor collectiebeheer in musea en wordt soms ook in (archeologische) depots gebruikt.

Foto: De vergelijkingscollectie in het Noordelijk Archeologisch Depot.

Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed |
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Postbus 16478 | 2500 BL Den Haag
info@inspectie-oe.nl | <https://www.inspectie-oe.nl>

Februari 2026